سـەلام عـومـەرى شاعيرو..هـێمـا واڵاكان.. ستار ئـەحمـەد

— پاشا —

ئەو كەسەى درەختى ئازادى دەبڕێ
رۆژێك دێ تەورێك ورگى بدڕێنێ
باڵندەيەكيش فێرە قەفەس بێ
هيچ كەس ناتوانێ هەڵيفڕێنێ

پاشايەك رەزى خۆى پێ ئاو نەدرێ
وەك چراى بەرخۆر كز دەنوێنێ
نزاو لايلايەى لەلاى خەڵكەكەى
وەك ئەوە وايە منداڵ بنوێنێ

كەى باڵندەكان بوونە خاوەنى
درەخت و دان و هێلانەى خۆيان
ئەوكات دڵنيام جووتيارەكانمان
بەدەستى خۆيان دان دەبەن بۆيان

لەم شيعرەى "پاشا"ى سەلام عومەردا، دەتوانين چەندين لايەنى هونەرى و ناوەرۆكى گرنگ هەڵسەنگێنين:

١. ناو□□ك و پەيام (سياسى و كۆمەڵايەتى):

هێماى ئازادى و ستەمكارى: شيعرەكە بە ڕوونى باس لە چەمكى ئازادى و ستەمكارى دەكات.

"درەختى ئازادى" هێمايە بۆ ماف و سەربەستى گشتى.

"ئەو كەسەى درەختى ئازادى دەبڕێ" ئاماژەيە بۆ ديكتاتۆر و دەسەڵاتدارە ستەمكارەكان.

سزاى ستەمكار: دێڕى "رۆژێك دێ تەورێك ورگى بدڕێنێ" پەيامێكى توند و ئاشكرايە لەسەر سزاى كۆتايى زۆرداران، كە سزاكە لەسەر دەستى هەمان ئامرازى تاوانكارى (تەور) دەبێت.

كاريگەريى زيندانيكردن:

"باڵندەيەكيش فێرە قەفەس بێ / هيچ كەس ناتوانێ هەڵيفڕێنێ" ئەمە يەكێكە لە دێڕە كاريگەرەكان، باس لە مەترسيى ڕاهاتن بە ژێردەستەيى دەكات. ئازادى لێ سەندنەوەى بەردەوام، وا لە مر□ق (باڵندە) دەكات كە لەبيرى بكات دەتوانێت بفڕێت، ئيتر ناتوانرێت بە زۆر ئازاد بكرێت. ئەمە ڕەخنەيەكى قووڵە لە دۆخى چەقبەستوويى

کۆمەڵگا.
سەرکردەی بەدەسەڵات (پاشا):
کۆپلەی دووەم باس لە "پاشایەک" دەکات کە لە دۆخێکی لاواز و بێکاریگەریدا دەژی (وەك چرای بەرخەر کز کز دەنوێنێ).
کردارەکانی (نزاو لایلایە) هیچ سوودێکی نییە بۆ خەڵکەکەی، بەڵکو تەنها وەک "منداڵ نوواندن"ێکە، ئەمەش نیشانەی بێهودەیی و نەبوونی متمانەی خەڵکە بەو دەسەڵاتە.
خاوەندارێتی و چارەسەر:
کۆپلەی سێیەم چارەسەرەکە دەخاتەڕوو، کە لە خاوەندارێتی و هەستکردن بە بەرپرسیارێتی دایە. کاتێک مافەکان (درەخت، دان، هێلانە) دەگەڕێنەوە بۆ خاوەنە ڕاستەقینەکانیان (باڵندەکان)، ئەوکات دۆخەکە بە تەواوی دەگۆڕێت و خەڵک (جووتیارەکان) بە دڵسۆزییەوە خزمەت داهاتەکەی خۆیان دەکەن.
٢. شێواز و هونەری شیعر (ڕەوانبێژی):
زمانێکی سادە و ڕوون: شیعرەکە بە زمانێکی پاراو و سادە نووسراوە کە ڕاستەوخۆ دەگاتە خوێنەر.
کاریگەریی وێنەکان (مێتافۆر): شاعیر بە لێهاتوویی چەندین هێما و وێنەی جوانی بەکارهێناوە:
"درەختی ئازادی"، "تەور"، "باڵندە و قەفەس"، "پاشا"، "رەز" و "چرای بەرخەر" هەموویان هێمان بۆ چەمکی گەورەتر.
چیرۆک گێڕانەوە ، بە هۆی ئەم هێمایانەوە، قووڵییەکی زیاتری بە پەیامەکە داوە.
ڕیتم و کێش (سروود): شیعرەکە گونجاوە بۆ گۆڕان و وتنەوە، ڕیتمێکی سادە و نزیک لە کێشی بڕگەیی کوردی هەیە، کە یارمەتی لەبەرکردن و گواستنەوەی پەیامەکە دەدات.
چوارخشتەکی : شیعرەکە لە سێ چوارخشتەکی پێکهاتووە، کە هەر یەکەیان بیرۆکەیەکی سەرەکی لەخۆ گرتووە و پێکەوە تەواوکەری یەکترن بۆ پەیامە گشتییەکە.
کۆبەند:
شیعری "پاشا" لە ڕووی ناوەڕۆکەوە شیعرێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی نیشانەدارە کە ڕەخنەیەکی توند لە دەسەڵاتی ستەمکار و بەدەسەڵاتی کۆمەڵگای بە قەفەس کراو دەگرێت. لە ڕووی هونەریشەوە، بەهۆی سادەیی زمان و بەکارهێنانی سەرکەوتووانەی هێما و وێنەی شیعرییەوە، شیعرێکی کاریگەرە و پەیامەکەی بە ئاسانی دەگەیەنێت.

ستار ئەحمەد